

Homo Deus – Preek 13 Januari 2019

“If we think of ourselves as merely meat, than meat we shall become” (herhalen). Wat is de mens? Wie is de mens? En vooral, wat blijft er de komende eeuw nog over van de mens? Vragen, die op dit moment razend actueel zijn! Waarom? Wel, het grote streven van de mensheid in de 21^e eeuw is: onsterfelijkheid. Als u nog niet mee bent met dit streven, dan bent u dit nu. Dit is de trend van deze tijd, de trend van deze eeuw. Dit is waar de samenleving naar streeft, dit is de grootste uitdaging voor de wetenschap: onsterfelijkheid.

DE bestseller van dit moment is een boek van professor Yuval Noach Harari. Deze professor aan de Universiteit van Jeruzalem heeft een boek geschreven met de titel: Homo Deus. De God Mens. In dit boek beschrijft hij de geschiedenis en de toekomst van de mens. Wat heeft de mens, de mensheid bereikt? Wat zijn de huidige uitdagingen, en belangrijker, waar gaat de mens naar toe, waar is hij naar op weg? De kern van zijn betoog lezen we op pagina 24 van zijn boek:

“Having raised humanity above the beastly level of survival struggles, we will now aim to upgrade humans into gods, and turn homo sapiens into Homo Deus.”

‘Nu mens zich heeft verheven boven de beestelijke strijd voor overleven, is ons doel nu om mensen te upgraden in goden, en om de homo sapiens te veranderen in Homo Deus.’

“Humanities next targets are likely to be: immortality, happiness and divinity.”

‘De doelen voor de mensheid worden: onsterfelijkheid, geluk en goddelijkheid.’

Met andere woorden: HET streven van de mensheid is het upgraden van de mens. Van Homo Sapiens, de sterfelijke mens, naar een Homo Deus. Een goddelijke versie van de mens die kan genieten van onbeperkt geluk. Onbeperkt en onbegrensd geluk. Voor de conservatieven onder ons: dit is geen science fiction meer... Dit is science reality! Overal over de wereld zijn topwetenschappers serieus bezig met dit streven! En we zijn verder

dan u nu misschien denkt! En als we de mens willen upgraden, moeten we onszelf eerst de vraag stellen: wie of wat gaan we upgraden?!

Wat hebben wij als christenen hier op de zeggen? Wat moeten wij hiermee? **Wel, de Bijbel is op dit gebied actueler dan ooit.** Meer dan op welk onderwerp dan ook, heeft de Bijbel hier heel veel op te zeggen! Nu de samenleving niet meer geloofd dat de mens geschapen is in het evenbeeld van God, staat alles op het spel. De poten onder de stoel van de menselijke waardigheid zijn de afgelopen eeuw weggezaagd, wat gaat de 21^e eeuw ons brengen?

Hoever staan we al? Wat zijn dan de huidige ontwikkelingen?

Toen ik kind was, was klonen heel actueel. Met name onder christenen was hier veel weerstand tegen. *'We mogen toch niet voor God spelen?'* hoorde je vaak... Een argument dat overigens ook gebruikt is tegen de ontwikkelingen van medicijnen. Ook in het kader van de Homo Deus zullen we dit argument gaan horen. Maar ik ben van mening dat we in dit soort discussies met betere argumenten moeten komen, maar dat komt later...

Wat voor nu belangrijk is om te weten: Vergeet klonen, vergeet de angst voor klonen, we zijn inmiddels al oneindig veel stappen verder. Professor Dijkgraaf, Nederlands meest bekende wetenschapper, zei laatst in een Open College op de televisie over dit onderwerp: 'Filmsterren laten nu al van hun hond klonen maken om in elk huis exact hetzelfde huisdier te hebben.' De techniek is intussen al veel verder... We kunnen inmiddels veel dieper ingrijpen, namelijk, in de kern van het leven: ons DNA!

In het jaar 2000 zijn wetenschappers er in geslaagd om de code van het menselijk lichaam te kraken. In 2000 is het gelukt om ons volledige DNA bloot te leggen. We hebben nu dus al bijna 19 jaar inzicht in de bouwstenen van ons lichaam. Bill Clinton zei hier op 26 juni 2000 tijdens de persconferentie over: *"We weten nu op welke manier God het leven heeft gemaakt."*

Sindsdien gaat het razendsnel. We ontdekken de functie van het ene na het andere gen. Steeds meer komen we te weten over erfelijkheid en de functie van ons DNA. We weten dat bijvoorbeeld 'Junk DNA' een begrip is dat allang naar de prullenbak kan... Al het DNA blijkt daadwerkelijk een functie te hebben. Nu we steeds meer weten van ons DNA, is de wetenschap deze kennis gaan toepassen.

De meest recente toepassing hiervan is de zogenaamde 'crisper-cas techniek'. Met deze techniek kunnen we knippen en plakken in ons DNA. We kunnen bijvoorbeeld DNA-wegknippen om te zorgen dat we een bepaalde ziekte niet meer kunnen krijgen. In december 2018 werd een Chinese wetenschapper wereldnieuws omdat hij een baby daadwerkelijk geboren heeft doen worden met gebruik van deze techniek. Toen de baby nog maar één cel groot was, heeft hij een bepaald gen geactiveerd waardoor de baby resistent is gemaakt tegen het HIV-virus. De eerste baby die genetisch is gemodificeerd, is geboren... Het is sinds een maand science reality!

Met deze techniek is het mogelijk om relatief eenvoudig en efficiënt op grote schaal baby's genetisch te fine tunen. We zijn in staat op een zogenaamd 'designer-baby' geboren te laten worden. Resistent tegen ziektes, zonder erfelijke aandoeningen en misschien straks ook wel met de eigenschappen en talenten die wij willen dat ons kind heeft. Dat dit nog niet op grotere schaal gebeurt heeft te maken met het feit dat veel landen deze techniek op dit moment nog verbieden. Maar voor hoe lang nog? Gezien het diepe streven naar de Homo Deus gaan deze beperkingen naar mijn mening niet lang meer duren. Vanuit een seculier standpunt gedacht is dat ook begrijpelijk: Wat is er op tegen om mensen te maken die onbeperkt onbegrensd gelukkig zijn? Dat is tenslotte toch het ultieme streven van de mens doorheen te geschiedenis? Wat is er tegen een super-baby? Wat is er tegen mensen die niet meer hoeven te sterven maar onbeperkt en onbegrensd gelukkig kunnen zijn? Met andere woorden, waarom niet het lijden uitbannen? En vanuit een christelijk standpunt, wat is er op tegen om het lijden uit te bannen?

Ik zou iets kunnen zeggen over dat deze trend, dit streven ook in christelijke kringen aan een opmars bezig is. "We shall sing until heaven

comes to earth". Als we lijden uit weten te bannen, dan nemen we toch pas echt terug wat de duivel van ons gestolen heeft? Toch...?

Een oud en nieuw verhaal

Yuval Noah Harari en met hem vele anderen geven met kracht uitdrukking aan het streven van de mens. We willen worden als de goden. En nog nooit eerder zijn we zo dichtbij geweest! De Homo Deus, een eeuwenoud streven dat we in de 21^e eeuw misschien wel werkelijkheid zien worden!

Een streven dat ons bekend voor moet komen. In het paradijs was het de slang, de duivel, die zei tegen Adam en Eva:

Genesis 3:5 *"U zult zeker **niet sterven**. Maar God weet dat, op de dag dat u daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden en **dat u als God zult zijn**, goed en kwaad kennend."*

De eerste twee verleidingen van de mens: **niet sterven**, en **worden als God**. Blijkbaar raakte de slang hier een gevoelige snaar bij de mens. Op basis van deze belofte gaf de mens toe aan de verleiding. De slang sprak in op het diepe streven van de mens: we willen zijn zoals God! Nadat de mens door de zondeval de gevolgen van zijn streven ervaarde, bleek dat niet veel later bleek de mens zijn lesje nog niet had geleerd... De mens besloot in zijn goddelijke streven om een toren te bouwen in Babel...

Genesis 11:4 *"Kom, laten wij voor ons een stad bouwen, en **een toren waarvan de top in de hemel reikt**, en laten we voor ons een naam maken, anders worden wij over heel de aarde verspreid!"*

De top van de toren moest reiken tot in de hemel! Opvallend is dat we nergens lezen dat de mens niet in staat was om dit doel ook daadwerkelijk te bereiken. God greep weliswaar in, maar nergens lezen we dat het streven onmogelijk was... Sterker nog, we lezen:

Genesis 11:6 *"Dit is het begin van wat zij gaan doen, en **nu zal niets van wat zij zich voornemen te doen, voor hen onmogelijk zijn**."*

Niets zal voor hen onmogelijk zijn. Laat dit een waarschuwing zijn. Zeg nooit meer: 'DAT zal God niet toestaan!' Ja, in het paradijs en in Babel greep God in, maar wie zegt dat hij altijd ingrijpt? Greep God in bij het

klonen? Nee... Grijpt God straks in als we daadwerkelijk die Homo Deus, die onsterfelijke mens maken? We weten het niet... Wees voorbereid dat God niet ingrijpt, denk er nu vast over na, en laat uw geloof niet wankelen als God meer toestaat dan u aanvankelijk dacht... Laten we als christenen niet naïef zijn, nee, laten we zien waar de wereld mee bezig is, en bied een werkelijk antwoord. Een antwoord dat verder gaat dan: God grijpt wel in...

Homo Deus is al op aarde geweest!

Wat is dan dat antwoord? Wel, dat antwoord vinden we in Johannes 1. De mens streeft naar een Homo Deus, maar vergeet dat er al een Homo Deus op aarde heeft geleefd: Jezus Christus! DE Gods Mens! Als we hierover vertellen worden we vaak vreemd aangekeken... Maar juist nu is dit verhaal actueler dan ooit! De Gods Mens waar we naar streven ligt niet alleen in de toekomst, nee, die ligt in de geschiedenis.

De ondertitel van het boek van Harari is: *"A brief history of tomorrow"*, in dat kader is die ondertitel bijzonder goed gekozen! De toekomst ligt al in de geschiedenis! Maar, die toekomst ligt ook nog in het verschiet! Ja, die God Mens is al op aarde geweest, maar die God mens komt terug! Niet door mensenhanden zou Daniel al dromend zeggen, nee die God Mens komt er alleen door God!

En er is meer, voor ieder persoonlijk biedt die God Mens een 'goddelijke upgrade' aan! Namelijk, wat we van nature niet waren, zijn we geworden door het geloof in het verlossingswerk van de God Mens. Namelijk, we worden kinderen van God genoemd. Dat is de eerste upgrade: Kind van God. Zoals Johannes zegt in Johannes 1:12-13

*"Maar allen die Hem aangenomen hebben, hun heeft Hij macht gegeven **kinderen van God te worden**, namelijk die in Zijn Naam geloven; die niet uit bloed, niet uit de wil van vlees en ook niet uit de wil van een man, maar **uit God geboren zijn.**"*

Is dat niet de vervulling van het ultieme streven van de mens? Kinderen van God zijn, niet uit eigen kracht, nee, God zelf past die upgrade toe. Om in de woorden van Harari te spreken: God turned Homo Sapiens into Homo Deus!

En hier eindigt het niet! Dit was nog maar de eerste fase van de goddelijke upgrade. Voor fase 2 moeten we naar de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs zoals vanmorgen is gelezen. Ik wil daar enkele verzen uitlichten...

1 Korinthe 1:35-53

15:42 *Zo zal ook de opstanding van de doden zijn. Het lichaam wordt **gezaaid in vergankelijkheid**, het wordt **opgewekt in onvergankelijkheid**.*

15:51-53 *Zie, ik vertel u een geheimenis: Wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, bij de laatste bazuin. Immers, de bazuin zal klinken en de doden **zullen** als onvergankelijke mensen opgewekt worden, en ook wij zullen veranderd worden. Want dit vergankelijke moet zich met onvergankelijkheid bekleden en dit **sterfelijke moet zich met onsterfelijkheid bekleden.**"*

Op een dag gaat HET streven van de mens in vervulling gaan! Die Homo Deus is niet alleen geschiedenis, nee, DE Homo Deus zal terugkeren naar deze aarde! Op die dag zal het sterfelijke zich met onsterfelijkheid bekleden. Op die dag zal de mens onbegrensd van onbeperkt geluk kunnen genieten! Letterlijk: hemels geluk! Niet omdat wij de hemel naar de aarde hebben gebracht, nee, omdat wij naar de hemel zijn gebracht! Met deze hoopvolle zekerheid wil ik naar het laatste deel van mijn preek gaan... Het streven naar het worden een Homo Deus gaat nog met een ander verschijnsel gepaard. Dit gaat hand in hand en brengt een ander Bijbelgedeelte terug in de actualiteit...

Deel 2: Kunstmatige intelligentie

Die Homo Deus die de mens aan het ontwikkelen is bestaat niet uit organisch materiaal alleen. Nee... Dit zal gepaard gaan met een koppeling aan zogenaamde **Kunstmatige Intelligentie**. Kunstmatige Intelligente kennen we allemaal. Het is bijvoorbeeld uw woordenboek op uw telefoon die woorden aanvult. Het is te vinden in zelfrijdende auto's, het is de basis voor gezichtsherkenning en nog veel meer. In veel ziekenhuizen worden röntgenfoto's al niet meer door artsen bekeken maar door een computer die de foto vergelijkt met tienduizenden andere foto' en zo veel beter

instaat is om onregelmatigheden te ontdekken. Allemaal voorbeelden van Kunstmatige Intelligentie.

Dan is er ook nog Algemene Kunstmatige Intelligentie. AKI, Algemene Kunstmatige Intelligentie houdt in dat de mogelijkheden van de mens worden geëvenaard of zelfs worden overtroffen. Sterke of Algemene Kunstmatige Intelligentie houdt zich bezig met het creëren van een computer of software die echt kan redeneren en problemen kan oplossen, en die wellicht zelfbewustzijn zou hebben.

De grote vraag is: Hoe gaat dit zich ontwikkelen? De stappen die worden gezet zijn nu al reusachtig, waartoe zal dit leiden?

De grote vraag in al deze ontwikkelingen is: Wat is de mens? Wie is de mens? Dat zijn misschien wel belangrijkste vragen voor in de 21^e eeuw. Wat is er overgebleven van de mens nu we niet meer geloven dat zij gemaakt is in het evenbeeld van God? In de twintigste eeuw zijn de poten onder de stoel van de menselijk waardigheid afgezaagd, het is wachten totdat er in de 21^e eeuw iemand op die stoel gaat zitten... Het voorbereidend werk is geleverd, de poten van de menselijke waardigheid zijn doorgezaagd, het is een kwestie van tijd voordat er iemand op die stoel gaat zitten en we de gevolgen gaan zien...! Zoals een filosoof een zei: **'If we think of ourselves as merely meat, than meat we shall become...'**

En wat gaat er overblijven van de mens nu zij vermengd gaat worden met Algemene Kunstmatige Intelligentie?

Een gerenommeerde wetenschapper, Max Tegmark, heeft in zijn boek 'life 3.0' twaalf scenario's opgesteld die te maken hebben met de ontwikkelingen op het gebied van Kunstmatige Intelligentie. In een TED-talk van Max Tegmark in april 2018 sloot hij af met een interessante beschouwing. De techniek gaat heel snel. De vraag is echter, lopen we blind achter de technologie aan, en gaan we ervanuit dat die alleen ten goede gebruikt wordt, of gaan, we de techniek sturen. En dan is de vraag: wie stuurt? En waarheen wordt er gestuurd? En hier wordt het natuurlijk interessant, want, dan komen we op het gebied van ethiek. Wat is goed, en wat is fout? Wie stuurt de ontwikkeling? En juist als christen en moet

dit ons zorgen baren, want we weten, Markus zei het vorige week al, dat de satan deze wereld bestuurt!

Max Tegmark ontwikkelde 12 mogelijke scenario's. Een aantal daarvan zijn erg opvallend. Namelijk, hij omschrijft een mogelijk scenario waarin een Super Intelligentie de macht in handen krijgt en kan bepalen wie kan kopen, en wie kan verkopen. Door middel van sterke sociale controle wordt er een samenleving gevormd die wordt gestuurd door deze Super Intelligentie.

Benevolent Dictator – Welwillende dictator

“Everybody knows that **the AI runs society** and enforces strict rules, but most people view this as a good thing.”

Enslaved God – Een tot slaaf gemaakte God

“A superintelligent AI is confined by humans, who use it to produce unimaginable technology and wealth that can be used for good or bad **depending on the human controllers.**”

Deze twee scenario's doen ons denken aan twee passages uit de Bijbel.

2 Thessalonicenzen 2:1-12

“de mens van de wetteloosheid, de zoon van het verderf, geopenbaard is, de tegenstander, die zich ook **verheft boven al wat God genoemd of als God vereerd wordt, zodat hij als God in de tempel van God gaat zitten en zichzelf als God voordoet.**”

“hem, wiens komst overeenkomstig de werking van de satan is, met allerlei kracht, tekenen en wonderen van de leugen, met allerlei misleiding van de ongerechtigheid in hen die verloren gaan, omdat zij de liefde voor de waarheid niet aangenomen hebben om zalig te worden.”

Paulus waarschuwt hier voor een trend die in de tijd van de lezers al zichtbaar was: Men wil worden als God. In die tijd was het de keizer die een goddelijke status aanneemt. Die trend zal uiteindelijk uitmonden in de komst van de ‘Zoon van het verderf’”. Deze zal zich voordoen als God, en gaan zitten in de tempel. Hij zal allerlei tekenen en wonderen doen, en

velen misleiden! Die misleiding, zal niet eenvoudig te doorprikken zijn. Het gaat gepaard met wonderen en tekenen. Alsof ze van God zijn...

Johannes gaat hier in het boek Openbaringen verder op in.

Openbaring 13:11

“En ik zag een ander beest opkomen, uit de aarde, en het had twee hoorns, **als die van het Lam**, maar het sprak als de draak.”

Openbaring 13:13-17

“En het doet **grote tekenen**, zodat het zelfs vuur uit de hemel laat neerkomen op de aarde, voor de ogen van de mensen. En het **misleidt hen die op de aarde wonen door middel van de tekenen** die het gegeven zijn te doen voor de ogen van het beest.

En het zegt tegen hen die op de aarde wonen, dat zij **een beeld** moeten maken voor het beest dat de wond van het zwaard had en weer levend werd.

En hem werd macht gegeven om een geest te geven aan het beeld van het beest, **opdat het beeld van het beest zelfs zou spreken**, en zou maken dat allen die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.

En het maakt dat men aan allen, kleinen en groten, rijken en armen, vrijen en slaven een merkteken geeft op hun rechterhand of op hun voorhoofd, **en het maakt dat niemand kan kopen of verkopen, behalve hij die dat merkteken heeft, of de naam van het beest of het getal van zijn naam.**”

Dit is precies het scenario waar Max Tegmark in zijn boek life 3.0 voorziet. Ook dit gedeelte uit de Bijbel is actueler dan ooit. Ik zei al: vergeet klonen, we zijn al veel stappen verder. En nu zeg ik: vergeet die chip waar in het verleden veel over gesproken is, we zijn al weer veel stappen verder! Het Beest doet zich voor als God, als een Lam(!), maar het is een mens. Te vaak staren we onszelf blind op het getal 666. Maar de kern is: het is een getal van een MENS. Een... Homo Deus! Een beeld dat kan spreken... Is dat een mens gecombineerd met Kunstmatige Intelligentie? Voor onze ogen

wordt door een aantal bestsellers de weg geplaveid voor de toekomst!
Staan we erbij en kijken we ernaar?

Is dit allemaal slechts vage toekomstmuziek? Nee... In China is dit al deels werkelijkheid geworden. In 13 grote steden is men al serieus aan het experimenteren met sociale controle op ongekende schaal. In die steden zijn honderden miljoenen camera's geïnstalleerd. Alle persoonsgegevens zijn in handen van de staat. Je personalia, je aan- en verkopen, je belastingen, je sociale media profielen, de websites die je bezoekt... Maar ook, je gedrag op straat, in de auto, op je werk en op school. Alles is met elkaar verbonden... Het gaat zelfs zover, dat er inderdaad ook een sociaal stelsel op wordt gebouwd. Goed gedrag wordt beloond met punten, en slecht gedrag wordt bestraft. Help je iemand oversteken: bonuspunten. Rijd je te hard: strafpunten. Bij een te laag aantal punten wordt je gezicht op grote schermen getoond, en kan je bepaalde dingen niet meer kopen. Bij een hoog aantal punten krijg je bijvoorbeeld kortingen. En opvallend: het wordt door de bevolking positief ontvangen!

De vraag is natuurlijk: wat is goed gedrag? En wat is slecht gedrag? Wie bepaalt dat? Reken maar dat kerkgang en Bijbellezen in die steden geen pluspunten op gaat leveren!! Wordt hier de weg geplaveid voor de Homo Deus van Johannes, Paulus en Max Tegmark die de macht in handen krijgt?

Conclusie:

De grote vraag voor de 21^e eeuw is: wat is de mens? En waar willen we als mensheid naar toe? De vraag is, wie bepaalt nog wat goed is, en wat kwaad is? Nu de samenleving niet meer gelooft dat de mens waardevol is omdat zij geschapen is in het evenbeeld van God, vrees ik met grote vreeze! Wie krijgt straks de macht in handen? Wie gaat de touwtjes in handen krijgen? Wie bepaalt hoe de mens zich ontwikkelt?

Een andere vraag waar we opnieuw over moeten nadenken is: Wat doen we als die Homo Deus gemaakt wordt? Wat als die onsterfelijke mens gemaakt wordt? Wat als we een 'designer-baby' kunnen krijgen? Wat is daar mis mee? Antwoorden als: we mogen niet voor God spelen komen hopeloos te kort. We zullen met meer moeten komen! We zullen ons

eerst moeten afvragen: Wie is de mens? Wat is hij waard, en, wat maakt een mens, mens?

Het grote issue de komende decennia wordt de waardigheid van de mens. Het dogma "De mens is geschapen in het evenbeeld van God" zullen we ons echt eigen moeten maken willen we standhouden. Zoals ik al zei: het verlichtingsdenken heeft de poten onder de waardigheid van de mens afgezaagd, het is wachten totdat er iemand op die stoel gaat zitten. Hitler is al op die stoel gaan zitten. Hij kende waarde toe aan de ene mens, en niet aan de andere mens. Paul Pot is ook op die stoel gaan zitten. Hij bepaalde dat intellectuelen minder waard waren dan arbeiders in Cambodja. Dit heeft geleid tot twee miljoen doden... Wie is de volgende die op die stoel gaat zitten? Als de mens niets meer is dan vlees? Als de mens geen waardigheid meer heeft maar slechts, zoals als de beroemde natuurkundige Krauss zegt "een schimmel is in het universum, restjes sterrenstof", wat is de mens dan nog waard? Langs alle kanten is de waardigheid van de mens aangevallen... Nog niet iedereen doorziet de gevolgen hiervan, de meerderheid om ons heen is zich hier misschien nog niet eens van bewust... Toch komt er een dag dat men de logische gevolgen doorziet van het evolutie-denken... Hitler zag het... Hij stelde dat het ene ras meer waard is dan het andere op basis van het Sociaal Darwinisme. Paul Pot stelde dat de ongeschoolde mens meer waard was dan de intellectueel met 2 miljoen doden als gevolg... Als de waardigheid van de mens wordt overgelaten aan het oordeel van de mens met macht, dan is alles mogelijk...

Met de ontwikkelingen die we vandaag hebben besproken moeten we meer dan ooit het fundament van de waardigheid van de mens herbouwen! Het enige gewortelde fundament voor de waardigheid van de mens ligt in het feit dat we zijn geschapen door een God die ons in zijn evenbeeld heeft gemaakt. Al het andere is in de kern slechts luchtfietserij...

Ik heb veel vragen gesteld, die ga ik niet allemaal beantwoorden. Ieder van ons zal hier zelf over na moeten denken. Geloof je echt dat de mens is gemaakt in het evenbeeld van God? Doorzie je dat de mens alleen waarde heeft als zij geschapen is door God? Doorzie je dat elk ander fundament

voor menselijke waardigheid is gefundeerd is op lucht? Als de mens niet door God is geschapen, dan is zij slechts zoveel waard als de samenleving bepaalt dat zij waard is... Dan bepaalt de machthebber wie wat waard is, en wie niet... Dan komen we tot de conclusie dat de mens niet meer is dan organisch materiaal, stof alleen... En als we dat gaan denken...

“If we think of ourselves as merely meat, than meat we shall become”